

Utlåtande 2005:140 RI (Dnr 319-3434/2003)

Ökad tillväxt genom infrastruktursatsningar och bostadsbyggande

Stoppa Stockholms ras i välståndsligan

Motion av Jan Björklund m.fl. (fp) (2003:28)

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande
Motion (2003:28) av Jan Björklund m.fl. (fp) om att stoppa
Stockholms ras i välståndsligan anses besvarad med hänvisning
till vad som anförts i detta utlåtande.

Föredragande borgarrådet Annika Billström anför följande.

Bakgrund

Jan Björklund m.fl. (fp) yrkar i motionen (2003:28) att staden tillsätter en kommission som ska arbeta för ökad tillväxt genom infrastruktursatsningar och bostadsbyggande samt att staden uppvaktar regeringen för att få till stånd en förändring i utjämningsystemet. För att få ökad tillväxt gäller det enligt motionärerna att bl.a. ”bygga fler bostäder, bygga kringfartsleder, stoppa Billströms biltullar, förändra skatteutjämningsystemet samt att avveckla de kommunala bolagen”.

Remisser

Motionen har remitterats för synpunkter till stadsledningskontoret, gatu- och fastighetsnämnden, näringslivsnämnden och stadsbyggnadsnämnden.

Stadsledningskontoret anser att staden arbetar på många fronter för att skapa positiva förutsättningar för fortsatt tillväxt. Staden gör stora satsningar på infrastrukturen, bl.a. inom trafiksystemet och har en hög ambition inom bostadsbyggandet, där det planeras byggas 20 000 nya bostäder åren 2003-2006.

Gatu- och fastighetsnämnden anser att de flesta av de punkter som motionärerna tar upp har uppmärksammats kraftigt efter majoritetsskiftet. Bostadsbyggandet ökar, infrastrukturinvesteringarna ökar, skatteutjämningsystemet ska ses över. Till skillnad från motionärerna tror nämnden dock inte att ett överförande av all verksamhet i stadens bolagssektor till förvaltningssektorn skulle påverka utvecklingen positivt.

Näringslivsnämnden bedömer att en kommission inte är nödvändig då det redan finns utvecklade samarbetsformer såsom exempelvis Stockholms stads Småföretagsdelegation. Stockholmsberedningen – som är utsedd av regeringen – arbetar med att finna lösningar på infrastrukturproblematiken i Stockholm. Vad gäller skatteutjämningsystemet hoppas nämnden att stadens uppvakningar av regeringen kan leda till att systemet anpassas så att det bättre passar Stockholm.

Stadsbyggnadsnämnden anser att det är ett välkänt faktum att investeringar i bl.a. bostäder och infrastruktur har stor betydelse, både för att stimulera ekonomin i en lågkonjunktur och för att bädda för en högre tillväxt under den följande högkonjunkturen. Staden har också under innevarande lågkonjunktur haft den uttalade målsättningen att hålla investeringar i bostäder och infrastruktur uppe. Dels genom betydande egna investeringar, dels genom att påverka staten att öka sina satsningar i stockholmsregionen.

Mina synpunkter

Jag vill påpeka att den undersökning i tidningen Affärsvärlden som motionärens författare hänvisar till, avser ett år då Stockholms stad styrdes av en borgerlig majoritet. Jan Björklund försöker göra partipolitik av en internationell lågkonjunktur som har förstärkts i Stockholm på grund av nedgången i IT-branschen.

Kommunfullmäktige har nyligen behandlat Småföretagsdelegationens rapport ”Tillväxt Stockholm” med förslag till åtgärder över ett brett fält för att stärka utvecklingen i hela stockholmsregionen.

Kommunfullmäktige har vidare fattat beslut om ett näringslivspolitiskt program för Stockholm för att skapa förutsättningar för fortsatt utveckling och hållbar tillväxt i staden. För att kunna uppnå målet att stockholmsregionen ska utvecklas till norra Europas mest spännande region skall staden kunna erbjuda

goda förutsättningar för att driva och utveckla företag, lokalisera företag samt starta företag. Alla nämnder och bolagsstyrelser som har kontakter med näringslivet har fått det klara uppdraget att ta ansvar för att programmets mål uppfylls. Det gäller nu att fylla de institutionella ramarna med ett konkret innehåll.

Vad gäller skatteutjämningsystemet vill jag påminna om att jag har svarat på en skrivelse från Jan Björklund m.fl. (fp) med rubriken ”Kriskommission för Stockholms tillväxt” där jag har beskrivit stadens arbete med skatteutjämningsystemet. Staden arbetar således redan med att få förändringar till stånd i systemet så att Stockholm liksom andra kommuner får kompensation för opåverkbara kostnader. Det är glädjande att vi fick en blocköverskridande enighet i stadens remissvar på förslaget om nytt system och det är glädjande att regeringen i sin proposition tagit hänsyn till den kritik vi framfört. Jag utgår ifrån att regeringens fortsatta utredning av frågan leder till att Stockholms högre kostnader också kan kompenseras.

Bostadsbyggandet accelererar från den låga nivå och den bristfälliga planering förra majoriteten lämnade efter sig. Läget vad gäller infrastrukturen klarar. Försöket med miljöavgifter är ett sätt att komma framåt när det gäller Stockholms trafikproblem, som tillsammans med satsningarna på kollektivtrafik skapar bättre framkomlighet i Stockholm, något som inte minst är viktigt för näringslivet. Näringslivet utvecklas och kontakterna mellan staden och företagarna har inte varit så goda på mycket länge. Vi arbetar i Kistaområdet för en fortsatt IT-utveckling; i Norra Stationsområdet för biomedicin, i Söderort för design och upplevelser samt i hela Mälardalen för besöksnäringen. Tack vare de senaste årens förda politik finns det med andra ord alla förutsättningar för att Stockholm under de kommande åren kommer ha en fortsatt stark och växande ekonomi, som samtidigt leder mot en ekologiskt hållbar storstad.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Mikael Söderlund* (m) och *Jan Björklund* (fp) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. motionen bifalls
2. därutöver anföra följande.

Stockholm ska vara lokomotivet i svensk ekonomi. Under de senaste årens socialdemokratiska styre har Stockholm istället blivit en bromskloss. Företagsklimatet fortsät-

ter att försämras – i Svenskt Näringslivs årliga ranking rasar Stockholm i år till 133:e plats bland landets kommuner. Inte heller i årets upplaga av Affärsvärldens tillväxtliga märks någon större förändring, Stockholm är fast förankrat på den nedre halvan med en föga smickrande 60:e plats. Bland de orter som ligger långt före Stockholm finns Årjäng, Jokkmokk och Arjeplog.

Den socialistiska majoriteten i stadshuset saknar insikt beträffande Stockholms tillväxtfrämjande behov. Skattehöjningar, avgiftshöjningar, biltullar och olika taxehöjningar tillsammans med regeringens allmänt stockholmsfientliga politik är inte rätt medicin för att få igång tillväxten.

Sedan 2002 har arbetslösheten i Stockholm ökat med över 30 procent. Än värre är att ungdomsarbetslösheten ökat ännu mer. I flera stadsdelar är utvecklingen mycket alarmerande, där arbetslösheten bland unga mer än fördubblats på bara några år.

Det är också uppenbart att målet om 20 000 nya lägenheter i Stockholm inte kommer att uppfyllas. Ett viktigt skäl att stadens politiska ledning inte prioriterar helt vanligt byggande utan istället slösar bort stadens resurser, både i form av pengar och arbetskraft, på att bygga monument över sig själv. Hanteringen av Skatteskrapan talar sitt tydliga språk.

Det är endast genom företagande och nya jobb som en varaktig tillväxt och därigenom en varaktig välfärd kan möjliggöras. Det är centralt att förbättra näringslivets förutsättningar i staden genom att tillhandahålla en serviceinriktad kommunal organisation, tillhandahålla en väl fungerande infrastruktur, upphandla kommunal verksamhet i konkurrens samt marknadsföra Stockholm.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

Motion (2003:28) av Jan Björklund m.fl. (fp) om att stoppa Stockholms ras i välståndsligan anses besvarad med hänvisning till vad som anförts i detta utlåtande.

Stockholm den 15 juni 2005

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNIKA BILLSTRÖM

Anette Otteborn

Reservation anfördes av *Kristina Axén Olin* och *Mikael Söderlund* (båda m), *Lotta Edholm*, *Ulf Fridebäck* och *Abit Dundar* (alla fp) och *Ewa Samuelsson* (kd) med hänvisning till reservationen av (m) och (fp) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

I motionen yrkas att staden tillsätter en kommission som ska arbeta för ökad tillväxt genom infrastruktursatsningar och bostadsbyggande samt att staden uppvaktar regeringen för att få till stånd en förändring i utjämningsystemet. För att få ökad tillväxt gäller det enligt motionärerna att bl.a. ”bygga fler bostäder, bygga kringfartsleder, stoppa Billströms biltullar, förändra skatteutjämningsystemet samt att avveckla de kommunala bolagen”.

Bakgrund

I motionen anges att Stockholm har gått in i väggen. Det sägs att enligt tidningen Affärsvärlden har Stockholm fallit från första plats i tillväxtligan till 69:e plats på två år.

Skatteutjämningsystem, biltullar och brist på infrastruktursatsningar är enligt motionärerna bara några exempel på stockholmsfientligheten i regering och riksdag.

Enligt motionen måste Stockholm nu slå tillbaka. Det anses vara dags att staden tillsätter en brett sammansatt kriskommission för tillväxt och utveckling. Det gäller bland annat att: bygga fler bostäder, bygga kringfartsleder, stoppa Billströms biltullar, förändra skatteutjämningsystemet, avveckla de kommunala bolagen.

Motionärerna yrkar att

- staden tillsätter en kommission som ska arbeta för ökad tillväxt genom infrastruktursatsningar och bostadsbyggande,
- staden uppvaktar regeringen för att få till stånd en förändring i utjämningsystemet.

REMISSER

Motionen har remitterats för synpunkter till stadsledningskontoret, gatu- och fastighetsnämnden, näringslivsnämnden och stadsbyggnadsnämnden.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 11 februari 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret erinrar om en skrivelse från Jan Björklund m.fl. (fp) med likartat innehåll under rubriken ”Kriskommission för Stockholms tillväxt” med Dnr 319-3245/2003. Den skrivelsen avsågs den 2 juni 2004 av kommunstyrelsen. Stadsled-

ningskontoret vill även erinra om det nyligen avgivna yttrandet över motion (2004:28) av Tord Bergstedt (m) angående ”inrättande av krisgrupp för att söka skapa en positiv utveckling för Stockholms stad”, med Dnr 329-1960/2004.

I stadsledningskontorets yttrande i dessa ärenden framhålls att staden arbetar på många fronter för att skapa positiva förutsättningar för fortsatt tillväxt. Enligt näringslivskontoret har konjunkturen ljusnat och arbetsmarknadsläget förbättrats. Stadsledningskontoret anser därför att det inte är aktuellt att tillsätta någon kommission enligt motionärernas förslag.

Staden gör stora satsningar på infrastrukturen, bl.a. inom trafiksystemet och har en hög ambition inom bostadsbyggandet, där det planeras byggas 20 000 nya bostäder åren 2003-2006. Beträffande skatteutjämningsystemet hänvisas till stadens remissvar om ”Gemensamt finansierad utjämning i kommunsektorn” (SOU 2003:88) som behandlades av kommunstyrelsen den 11 februari 2004.

Gatu- och fastighetsnämnden beslutade den 9 december 2003 i enlighet med Roger Mogerts m fl (s), ledamöterna Ann-Marie Strömbergs (v) och Per Bolunds (mp) gemensamt framställda yrkandet d v s att i huvudsak godkänna kontorets förslag samt att därutöver anföra följande.

Mellan år 2001 och 2002, efter tre år av borgerligt styre, minskade inkomster i regionen drastiskt enligt den artikel som motionärerna refererar till. Nämnden instämmer i att det är ytterst bekymmersamt, samt att det kan få förödande konsekvenser om ingenting görs. Det är därför glädjande att kunna konstatera att de flesta av de punkter som motionärerna tar upp har uppmärksamats kraftigt efter majoritetsskiftet. Bostadsbyggandet ökar, infrastrukturinvesteringarna ökar, skatteutjämningsystemet ska ses över. Till skillnad från motionärerna tror vi dock inte att ett överförande av all verksamhet i stadens bolagssektor till förvaltningssektorn skulle påverka utvecklingen positivt. Den juridiska formen för nämnda verksamheter är inte avgörande. I själva verket ser vi att mycket av den ökade investeringsvolymen i staden nästa år kommer att ske i bolagssektorn. Det avgörande torde vara professionaliteten, framsyntheten och ambitionsnivån i dessa verksamheter. Inte den juridiska formen. Det är dessutom så att nämnden och kommunen har en stor möjlighet att påverka utveckling och tillväxt med sina egen verksamhet. Staden är alltså inte enbart hänvisad till hjälp utifrån.

Reservation anfördes av vice ordföranden *Sten Nordin* (m), ledamoten *Berthold Gustavsson* (m) och tjänstgörande ersättaren *Helena Bonnier* (m) enligt det av vice ordföranden Sten Nordin m fl (m) framställda yrkandet enligt följande.

1. att i huvudsak bifalla kontorets förslag till beslut
2. att därutöver anföra:

Det är sorgligt att majoriteten inte vidtar åtgärder för att komma tillrätta med de stora utmaningar som Stockholm idag står inför. Den brist på fokus som präglar majoritetens politik har i mångt och mycket skapat den situation vi idag står inför. Den misslyckade bostadspolitiken där nybyggandet i stort sett avstannat visar att majoriteten inte kan hantera den bostadsbrist som fortfarande är verklighet i huvudstaden. Trots att majoriteten lovat att bygga 20 000 nya bostäder under mandatperioden har enbart 845 bostadsbyggen kommit igång till och med september. Det innebär att vi redan nu kan se att socialdemokraterna inte kommer att kunna leva upp till det löftet heller.

Politiken på bostadsområdet som nu bedrivs i Stockholm riskerar att långsiktigt skada huvudstadens möjligheter till långsiktig utveckling och tillväxt. Vi kan redan idag konstatera att staden sjunkit långt ner i tillväxtligan, att köpkraften bland medborgarna är dålig samt att många övervägar att flytta. I det läget behövs en politik som inte ytterligare förvärrar situationen och driver människor härifrån. I ett läge där tillväxten är låg, köpkraften dålig och skattetrycket högt står staden inför stora utmaningar och problem. Det skatteutjämningsystem som årligen dränerar Stockholm på 16 miljarder kronor gör att utmaningarna blir extra stora.

Det avstannade bostadsbyggandet i Stockholm måste komma igång igen. En viktig åtgärd för att uppnå ökning av bostadsbyggandet är att påskynda framtagandet av detaljplaner. Genom en förenkling av plan- och bygglagens praktiska tillämpning kan planprocessen effektiviseras utan att medborgarinflytandet minskas. Arbetsmetoder måste tas fram så att miljö-, tillgänglighets- och näringslivsaspekter bevakas. Ambitionen bör vara att på sikt halvera tiden från start till färdig detaljplan.

När det gäller satsningarna på infrastruktur är dessvärre situationen lika allvarlig. Trots att Stockholm vuxit kraftfullt de senaste åren har inte satsningarna på transportinfrastrukturen följt med. Av Sveriges befolkning bor 20 procent i stockholmsregionen – ändå får vi bara tillbaka nio procent av statens anslag för vägsatsningar.

Det är beklämmande att majoriteten inte agerar mer kraftfullt när det gäller att säkra transportinfrastrukturen i Stockholm. Återinförandet av de medeltida tullarna runt huvudstaden kommer dessutom att ytterligare öka problemen, hota tillväxten och klyva regionen.

Om biltullar forceras fram i Stockholm innebär det att man bokstavligen monterar upp barriärer mellan olika delar av staden. De norra delarna av staden beskärs från de södra och integrationen mellan olika delar av regionen försvåras eller uteblir. För en vanlig familj kan biltullarna innebära att mer än 10 000 kronor, av redan skattade pengar, försvinner från hushållskassan. Det leder till minskad köpkraft för stockholmarna i ett läge där tillväxten redan är svag. Långsiktigt innebär detta ett hot mot Stockholms långsiktiga tillväxt och utveckling.

Att biltullarna leder till stora problem för näringslivet i regionen är också uppenbart. När trängseln ökar utanför tullarna, transporterna blir färre och köpkraften mindre

påverkar detta givetvis även sysselsättning och tillväxt. I den opinionsundersökning som SKOP genomförde tidigare i år säger fler än två tredjedelar av företagen i Stockholm att biltullarna kommer att påverka verksamheten negativt. Särskilt negativa är naturligtvis företagen i Stockholms innerstad och enbart 5 % av företagen tror att biltullarna skulle få positiva konsekvenser för deras företag.

Det framgår vidare av SKOP-undersökningen att fyra av tio stockholmare skulle handla mindre i innerstaden om biltullarna realiserar. I rena siffror kan det handla om att detaljhandeln får hantera en nedgång i försäljningen i miljardklassen. I en tid när Stockholms tillväxt släpar efter och skatteutjämningsystemet sätter extra hård press på staden vore det givetvis direkt oansvarigt att genom biltullar ytterligare försvåra förutsättningarna för tillväxt.

Konsekvenserna av socialdemokraternas tillväxtfientliga politik är tydliga och beklagliga. Stockholm har visserligen drabbats av nedgången i finans-, IT- och telekombranscherna, men situationen förvärras genom en hemmabyggt lågkonjunktur. Skattechocken, biltullarna, tomträttsavgälderna och skatteutjämnningen skapar sammantaget en situation som långsiktigt är förödande för Stockholm. Skall vi lyckas vända detta krävs en helt ny politik, inte bara en ny kommission.

I ett första skede kan följande saker göras för att vända den negativa utveckling Stockholm idag står inför:

- Ta tillbaka skattechocken och sänk skatten för att få fler i arbete och minska socialbidragsberoendet.
- Få igång bostadsbyggandet som fullständigt har upphört under det senaste året. I september påbörjades bara 15 nya lägenheter i Stockholms stad.
- Påverka regeringen att förändra skatteutjämnningen. Varje år tar den socialdemokratiska regeringen 16 miljarder från stockholmregionen.
- Skrota planerna på biltullar som ytterligare kommer strypa tillväxten i regionen.
- Bygga en ringled runt Stockholm, samt en förbifart, så att regionen kan utvecklas.
- Förenkla reglerna för företagande i Stockholm.

Reservation anfördes av ledamoten *Mats Rosén* (kd) enligt kontorets förslag.

Reservation anfördes av ledamoten *Ulf Fridebäck* (fp) och tjänstgörande ersättaren *Claes Fleming* (fp) enligt det av ledamoten Ulf Fridebäck m fl (fp) framställda yrkandet enligt följande.

1. att bifalla motionen
2. att därutöver anföra följande

Stockholms tillväxt har nästintill avstannat. Den socialistiska majoriteten i stadshuset saknar insikt beträffande Stockholms tillväxtfrämjande behov. Avgiftshöjningar, biltullar och olika taxehöjningar tillsammans med landstingets kommande skattechöjning och regeringens allmänt stockholmsofientliga politik är inte rätt medicin för att få igång

tillväxten. Tvärtom, med den politik som nu förs riskerar Stockholmsregionen att hamna i en ekonomisk depression som kan hålla i sig under flera år och påverka hela landets tillväxt negativt.

Det orättvisa skatteutjämningsystemet och statens ovilja att satsa på infrastrukturen i regionen har också en negativ påverkan på tillväxten. Något besked om den, för hela landet, livsviktiga Citytunnelns finansiering finns inte.

Antalet nystartade bostadsbyggen har under de tre första kvartalen varit rekordlåg, endast 845 bostadsbyggen har påbörjats. Arbetslösheten stiger och antalet företagskonkurser har ökat med hela 15 procent under 2003. Som en direkt följd av detta har inflyttningen till Stockholm nästintill avstannat vilket tillsammans med Billströms biltullar kommer att påverka konsumtionen negativt och därmed ytterligare försämra tillväxten i regionen. Plötsligt ska vi också vara glada över att regeringen är beredda att medverka till att intäkterna från biltullarna tillförs Stockholmsregionen. Det borde vara en självklarhet och inte något som förtjänar att presenteras av biträdande finansminister Lövdén på DN-debatt som en nyhet.

Staden riskerar hamna i en negativ ekonomisk spiral, som kan få alvarliga konsekvenser för stadens såväl som för invånarnas ekonomi.

Vi kräver krafttag för att vända den negativa utvecklingen. Vi vill att en kriskommission omedelbart inrättas.

Gatu- och fastighetskontorets tjänsteutlåtande daterat den 9 december 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Sammanfattning

I motionen yrkas att

- staden tillsätter en kommission som ska arbeta för ökad tillväxt genom infrastruktursatsningar och bostadsbyggande,
- staden uppvakter regeringen för att få till stånd en förändring i utjämningsystemet.

Gatu- och fastighetskontoret delar motionärernas uppfattning att alla goda krafter för tillväxt och utveckling av Stockholm bör tas tillvara. Vi har också i en rad sammanhang under senare tid behandlat olika frågor rörande Stockholmsregionens utvecklingsförutsättningar.

Många av de frågor som motionärerna efterlyser ökad aktivitet i från stadens sida, uppmärksammas redan på den politiska debattagendan.

Huruvida det finns anledning för staden att ta ytterligare initiativ riktade till statsmakterna beträffande infrastrukturen, miljökvalitetsnormerna och marksaneringsfinansieringen, kanske lämpligast kan avgöras efter statsmakternas slutliga ställningstaganden till de nu aktuella förslagen från länsstyrelsen och regeringen.

Vad gäller bostadsbyggandet kan däremot konstateras att vissa kvarstående komplikationer inte synes vara föremål för någon liknande uppmärksamhet och alltså fort-

farande väntar på förslag till lösningar. Vi tänker framförallt på funktionssätten hos de under senare tid införda *statliga investeringsstöden till bostadsbyggandet*.

Bl a kvarstår, efter riksdagens beslut 2003-06-04 om den senaste investeringsstimulansen, risken för att investeringsstöden p g a bruksvärdessystemets funktion blir kontraproduktiva, d v s leder till färre nya hyreslägenheter i stället för fler.

Vi rekommenderar att staden ånyo – snarast – uppmärksammar statsmakterna på bristerna i de statliga bostadsstödsystemen. Ett sätt att begränsa problemet med stödets kontraproduktiva funktion – antagligen det minst långsamma – är att stödssystemet görs mer generöst så att fler husbyggare kan få bidrag. Mer statliga pengar helt enkelt!

Gatu- och fastighetskontorets tjänsteutlåtande

Gatu- och fastighetskontoret delar motionärernas uppfattning att alla goda krafter för tillväxt och utveckling av Stockholm bör tas tillvara. Vi har också i en rad sammanhang under senare tid behandlat olika frågor rörande Stockholmsregionens utvecklingsförutsättningar.

Exempelvis framhöll vi följande i yttrandet över RTK:s rapport ”Flera kärnor”¹.

Stockholmsregionens framtida långsiktiga hållbarhet och utveckling ligger sålunda till mycket stor del i statsmaktens händer. Både landstinget och länsstyrelsen är tydliga i att stockholmsregionens utveckling är avgörande för hela landets utveckling. Den uppfattningen förs ofta fram även i olika statliga utredningar. Men när det gäller statens verkliga agerande tycks Stockholmsregionen inte uppfattas som så särskilt viktig.

Oaktat ambitiösa arbeten på regional nivå med regionala utvecklingsplaner, flerkärnutredningar, storstadspolitik, bostadsförhandlingar mm och på kommunal nivå med utvecklingsintentioner i översiktsplaner etc är möjligheterna att nå avsett resultat mycket begränsade om inte staten drar åt samma håll. Vi vill därför ifrågasätta om de många och ofta rätt vaga förslag om att söka utveckla Stockholmsregionen till att bli mer flerkärnig som förs fram i den nu remitterade RTK-rapporten, är särskilt meningsfulla. För att söka eliminera de många och väl kända hinder mot en önskvärd utveckling som återfinns på den statliga sidan och ge regionen de grundläggande förutsättningar som krävs, vore det kanske mer ändamålsenligt att göra en mer kraftfull och samordnad satsning mellan landstinget, länsstyrelsen och länets kommuner. Vi har nyligen i annat sammanhang² föreslagit att stadens stadsledningskontors roll inom bostadsförsörjningen utvecklas i fråga om att bl a påverka statsmakterna för att eliminera de många och uppenbara hinder mot ett ökat bostadsbyggande som ligger i statsmakternas händer att lösa.

Det utesluter naturligtvis inte att den regionala och kommunala planeringen drivs vidare för att stärka och utveckla regionen men inte i en högre utsträckning än vad som

---

¹ GFK tjut 2003-07-28, GFN 2003-08-19

² GFK tjut 2003-02-17

kan tänkas vara realistiskt med hänsyn till den respons som regionen kan få hos staten. Statsmaktens inställning till huvudstadsregionen i flera viktiga avseenden kommer snart att visa sig i samband med förestående ställningstaganden till framtida infrastruktursatsningar, landshövdingens bostadsuppdrag och hans förslag till åtgärdsprogram för att klara miljö kvalitetsnormen för kvävedioxid.

Många Stockholmsfrågor uppmärksammas redan

En viktig utgångspunkt för landshövdingens bostadsuppdrag var att samordna kommunernas bostadsbyggnadsplaner med Stockholmsberedningens och de statliga trafikverkens förslag på insatser för att förbättra transportsystemet i länet. Merparten av de planerade bostäderna i länet har en koppling till trafik- och infrastruktursatsningar. Landshövdingen konstaterar dock i sin rapport 2003-04-11 till regeringen, att endast en del, men tyvärr långt ifrån tillräckligt, av de föreslagna trafik- och infrastruktursatsningar tillgodoses i Vägverkets, Banverkets och Länsstyrelsens planer som under våren remissbehandlats. Det innebär enligt landshövdingen att om inte regeringen avsätter mer resurser så klaras inte Stockholmsregionens behov av fler bostäder, trafikproblem och miljöproblem. Landshövdingen ställer sig också frågande till hur länet ska leva upp till EU:s miljö kvalitetsnormer om minskade kvävedioxidsutsläpp mot bakgrund av Vägverkets planförslag.

I landshövdingens rapport lämnas ett antal förslag som regeringen bör beakta. Hit hör, förutom förslag om infrastruktursatsningarna, åtgärder som möjliggör ett mer omfattande bostadsbyggande på statlig mark, ändrade kreditgarantiregler, ändringar i skatteutjämningsystemet så att detta inte motverkar tillväxt, översyn av riktvärdena för buller samt förändringar av reglerna för statsbidragen till marksanering.

Vi har länge hävdats att man för att öka bostadsbyggandet måste söka en integrerad syn på *alla* de omständigheter som hindrar ett ökat bostadsbyggande. Landshövdingens genomförda förhandlingar med länets kommuner och hans olika förslag till regeringen är enligt vår uppfattning steg i rätt riktning.

Vad gäller landshövdingens propå om ändrade statliga kreditgarantier för bostadsbyggande vill vi erinra om att redan för två år sedan föreslog Statens bostadskreditnämnd BKN, efter tidigare genomförd remissbehandling av betänkandet Statsgarantier för investeringar i bostäder (SOU 2000:13), att det maximala garantiunderlaget för en 120 kvm stor lägenhet fördubblas, från ca 1 till 2 Mkr. Hittills har nämnden garanterat 30 % av ett schablonmässigt uträknat garantiunderlag på upp till knappt 1 Mkr per lägenhet. Garantin lämnas mot säkerhet i form av panträtt i fastigheten. Avgiften för garantin är för närvarande 0,5 % av det garanterade beloppet per år.

I regeringens budgetproposition för 2004 föreslås nu att de *statliga kreditgarantierna för bostadsbyggandet* förbättras. Regeringen konstaterar att de schablonbelopp som kreditgarantierna i dag beräknas utifrån tillkom 1993 och motsvarade vid införandet relativt väl den tidens produktionskostnader. Beloppen har varit nominellt oförändrade sedan dess och ligger på ungefär hälften av dagens aktuella produktionskostnader i storstadsområdena. Regeringen anser att kreditgarantierna med dagens konstruktion kan sägas ha spelat ut sin roll, i vart fall i de regioner i landet där det är bostadsbrist.

Regeringen föreslår att marknadsvärdet och inte, såsom fallet är i dag, enbart schablonvärden som utgår från produktionskostnaderna, ska ligga till grund för storleken på den beviljade kreditgarantin. Garantier ska kunna lämnas från botten upp till 90 % av marknadsvärdet upp till 2 Mkr per lägenhet. Förändringarna blir tidsbegränsade t o m 2006.

De nya kreditgarantierna är utan tvekan ett steg i rätt riktning; det är – och ska vara – en uppgift för staten och kreditmarknaden att svara för bostadsfinansieringen. Det återstår dock att se hur stor betydelse de nya garantierna i praktiken kan få för bostadsbyggandet i Stockholm. Eftersom de statliga kreditgarantierna idag är avgiftsbelagda kan inte utslutas att även de utökade garantierna blir avgiftsbelagda, vilket i så fall dämpar deras effekt, särskilt om avgifterna för de nu mer topplånebetonade garantierna blir högre.

I regeringens budgetproposition föreslås även bl a att förutsättningarna att bygga bostäder på statlig mark i Stockholm ska undersökas. Däremot saknas medel för nya infrastrukturinvesteringar i Stockholm. Förslagen i landshövding Mats Hellströms rapport om bostadsbyggandet i Stockholmregionen sägs beredas inom ramen för arbetet med kommande infrastrukturproposition. Marksaneringsproblematiken tas inte heller upp i budgetpropositionen.

Landshövdingen har 2003-10-15 även överlämnat det *regionala tillväxtprogrammet* (RTP) för Stockholms län till regeringen. Bakom programmet står Länsstyrelsen, Kommunerna via KSL, Stockholm stad, Landstinget, Universitet och högskolor, Handelskammaren, Företagarna, LO, SIF och Växtkraft Mål 3.

I handlingsprogrammet fastställs tre strategiska områden för regionens utveckling och tillväxt:

- Bättre förutsättningar för infrastruktur, bostäder och utbildning.
- Stärk regionens entreprenörskap- och innovationsmiljö
- Utnyttja marknadens storlek och förändra institutioner.

Det ges också förslag på hur regionala aktörer från den offentliga sektorn, näringslivet och den akademiska världen tillsammans kan driva en långsiktigt hållbar utveckling och skapa tillväxt i regionen. Bl a anges att underlag kommer att utarbetas för förändringar i regelsystem som hindrar bostadsbyggande i Stockholmsregionen. Men några närmare sådana förslag till regeländringar redovisas inte i det tämligen allmänt hållna programmet.

Situationen i Stockholmsregionen tas även upp i ett debattinlägg av kommunminister Lars-Erik Lövdén i Dagens Nyheter 2003-11-12. Under rubriken "Regeringen lovar kompensera Stockholm" anges bl a följande.

Regeringen skall göra flera insatser för att stimulera tillväxten i Stockholm. Vi är beredda att medverka till att intäkterna från försöket med trängselavgifter tillförs Stockholmsregionen. Mot bakgrund av landstingets svåra ekonomiska situation är vi också beredda att diskutera finansiellt stöd till nödvändiga satsningar på infrastruktur, främst då den så kallade Mälartunneln. Regeringen vill även bidra till att lämpliga statliga markområden i Stockholms län kan bebyggas med hyresbostäder. Den natur-

vetenskapliga forskningen vid Södertörns högskola skall få ytterligare resurser. Det lovar kommunminister Lars-Erik Lövdén.

Samma dag hölls, på initiativ av (fp) och (m), en riksdagsdebatt om Stockholmsregionens ekonomiska problem.

Gatu- och fastighetskontoret kan således konstatera att många av de frågor som motionärerna efterlyser ökad aktivitet i från stadens sida, redan är föremål för inte obetydlig uppmärksamhet på den politiska debattagendan.

Huruvida det finns anledning för staden att ta ytterligare initiativ riktade till statsmakterna beträffande infrastrukturen, miljökvalitetsnormerna och marksaneringsfinansieringen, kanske lämpligast kan avgöras efter att resultatet av statsmakternas slutliga ställningstaganden till de nu aktuella förslagen från länsstyrelsen och regeringen kan avläsas.

Kvarstående komplikationer på bostadssidan

Vad gäller bostadsbyggandet kan däremot konstateras att vissa kvarstående komplikationer i de statliga stimulans- och regelsystemen inte synes vara föremål för någon liknande uppmärksamhet och alltså fortfarande väntar på förslag till lösningar. Vi tänker framförallt på funktionssätten hos de under senare tid införda *statliga investeringsstöden till bostadsbyggandet*.

Vi har i yttrandet över RTK:s rapport "Flera kärnor" nyligen framhållit följande härom.

Riksdagen fattade 2003-06-04, efter regeringens remissbehandling av ett tidigare departementsförslag³, beslut om den senaste tillfälliga investeringsstimulansen för byggande av mindre hyresbostäder i regioner med bostadsbrist samt studentlägenheter (proposition 2002/03:98). Vi ser dock alltså några allvarliga problem med de statliga investeringsstöden.

För det första kvarstår risken för att investeringsstöden på grund av bruksvärdessystemets funktion blir kontraproduktiva, d v s leder till färre nya hyreslägenheter i stället för fler. Vi menar fortfarande att om nyproduktionshyrorna i vissa allmännyttiga men även i privatägda nyproducerade hyreshus reduceras på "konstlat" vis med hjälp av ett statligt investeringsstöd, finns det anledning befara att detta kan komma att sänka nivån på de bruksvärdeshyror som får tas ut i andra nyproducerade hyreshus. Effekten härav skulle kunna bli förödande för de fastighetsägare som har hyreshus som drabbas av en sådan plötsligt införd hyresbegränsning. En sådan skärpt hyresreglering på bostadsmarknaden i tillväxtorterna via subventionerade hyror för vissa fastigheter skulle sannolikt också leda till att all annan än subventionerad nyproduktion av hyreshus effektivt skulle stoppas. Inte bara Stockholms stad utan även Hyresnämnden i Stockholm varande för dessa slag av effekter. Enligt hyresnämnden borde denna fråga bli föremål för ytterligare analys innan förslaget genomförs.

---

³ GFK tjut 2003-01-30

Visserligen hoppas regeringen i prop 98 att parterna på hyresmarknaden kommer att hantera denna problematik på lämpligt sätt. Hänvisning görs bl a till rättsfall där allmännyttiga jämförelselägenheter som är underprissatta kunnat uteslutas vid jämförelseprövningen för fastställande av skälig hyra. Vi betvivlar dock att lägenheter kan betraktas som underprissatta enbart av det skälet att de byggts med statsstöd. För övrigt minskar bostadsinvesteringsintresset redan av det faktum att oklarhet råder om vilka hyror som kommer att få tas ut i de hyreshus som inte kommer i åtnjutande av de statliga investeringsstimulanserna. I sammanhanget ska också beaktas att den miljard för investeringsbidrag som landshövdingen disponerat för att öka hyreshusbyggandet bara räcker till mindre än hälften av de drygt 14 000 hyreslägenheter som länets kommuner, under vissa förutsättningar avseende infrastrukturutbyggnader mm, avser planera för.

Regeringen har också i direktiven till utredningen om reformering av hyressättningssystemet (dir 2003:52) angett att utredaren ska beakta vilka effekter som olika slag av bidrag och stöd medför. Men den utredningen ska redovisas först 2004-04-30 och eventuella förslag till ändringar i bruksvärdessystemet som kan eliminera investeringsstödens kontraproduktiva funktion kan efter remissbehandling och annan beredning rimligen inte bli verklighet förrän långt senare. Då kanske de uttalat tillfälliga investeringsstöden, som endast finns t o m 2006, redan har upphört.

För det andra kvarstår också de delar i stödsystemet som uppmuntrar nya grepp i form av olagliga kommunala subventioner, trots att vi i vårt yttrande varnade även för detta. En kommuns legala möjligheter att främja privata byggherrars bostadsbyggande är numera starkt begränsade av statsmakterna. Den tidigare rätten för kommunerna att ge stöd till enskilda företag upphörde när 1947 års bostadsförsörjningslag upphörde och lagen (1993:406) om kommunalt stöd till boendet infördes. I prop 98 trycker ändå regeringen, på samma sätt som statsmakterna gjort i åtskilliga sammanhang under senare år, på att det är angeläget att alla markägare, inte minst offentliga sådana, tar ett större ansvar för att markkostnaderna kan begränsas vid byggandet av bostäder. Om dessutom kommunerna bidrar med en aktiv markpolitik torde, enligt regeringen, markkostnaderna kunna begränsas ytterligare. Även riksdagens bostadsutskott anser det nödvändigt att kommuner med hög efterfrågan ökar sina ansträngningar att förbättra förutsättningarna för ett ökat bostadsbyggande, bl.a. genom en aktiv plan- och markpolitik. Den uppenbara konflikten med gällande lagstiftning berörs överhuvudtaget inte av regering och riksdag.

Vi befäradar därför att den konkurrens inom varje region som investeringsstödet avses stimulera får till följd att kommuner pressas till otillåtna stödinsatser till bostadsföretag på den egna orten, t ex i form av gynnande av nya hyresrätter i form av billigare markpris för att bostadsföretag i den egna kommunen ska komma i åtnjutande av stödet.

Vi har dock för vår del alltså svårt att se några möjligheter för staden att lagligen stödja hyreshusbyggandet mer än genom att, som redan görs, erbjuda förmånlig tomt-rättsupplåtelse av marken. Hur långt detta förslår i bidragskonkurrensen med andra kommuner och regioner återstår att se.

Gatu- och fastighetskontoret rekommenderar att staden ånyo – snarast – uppmärksammar statsmakterna på bristerna i de statliga bostadsstödsystemen. Ett sätt att begränsa problemet med stödens kontraproduktiva funktion – antagligen det minst långsamma – är att stödsystemet görs mer generöst så att fler husbyggare kan få bidrag. Mer statliga pengar helt enkelt!

Näringslivsnämnden beslutade den 3 mars 2004 att överlämna och åberopa näringslivskontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.

Reservation anfördes av *Mikael Söderlund m fl* (m), *Petter Odmark m fl* (fp), *Johan Davidsson* (kd) enligt följande.

1. föreslå bifall av motionen
2. därutöver anför följande:

Arbetslösheten i Stockholm har ökat med över 25 procent på ett år. Än värre är att ungdomsarbetslösheten ökat ännu mer. Totalt har arbetslösheten bland ungdomar 18-24 år ökat med närmare 40 procent sedan socialdemokraterna tillträdde för ett år sedan. I flera stadsdelar är utvecklingen katastrofal. I Skarpnäck och Enskede-Årsta har arbetslösheten bland ungdomar mer än fördubblats medan den i Kista och Tensta ökat med över 70 procent.

Samtidigt minskar nyföretagandet. En viktig förklaring till det för staden så allvarliga läget är socialdemokraternas skattechock och småföretagarfientliga politik.

Det vi ser är en hemmagjord lågkonjunktur. Till och med den socialdemokratiska regeringen har skrivit ner tillväxtförväntningarna på Stockholmsregionen. I detta tuffa läge genomför socialdemokraterna i landstinget ytterligare en skattehöjning med 65 öre. Totalt har därmed stockholmarnas skatter höjts med 2 kr och 45 öre - på bara lite drygt ett år.

Samtidigt står Stockholm inför stora utmaningar i form av trafikproblem, bostadsbrist, skattehöjningar, ökad arbetslöshet och besparingar inom kärnverksamheterna. Dessutom planerar socialdemokraterna att ytterligare förvärpa det skatteutjämningsystem som redan idag hotar Stockholms tillväxt. Detta ställer krav på en ny politik för företagande och tillväxt. En kommissionen som arbetar med åtgärder för ökad tillväxt i Stockholmsregionen bör omedelbart tillsättas.

Näringslivskontorets tjänsteutlåtande daterat den 9 februari 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Sammanfattning

Kontoret bedömer att en kommission inte är nödvändig då det redan finns utvecklade samarbetsformer såsom exempelvis Stockholms stads Småföretagsdelegation. Stockholmsberedningen – som är utsedd av regeringen – arbetar med att finna lösningar på infrastrukturproblematiken i Stockholm. Vad gäller utjämningsystemet hoppas kontoret att stadens uppvaktningar av regeringen kan leda till att systemet anpassas så att det bättre passar Stockholm.

Näringslivskontorets tjänsteutlåtande

Det har nog inte undgått någon att maskineriet i Stockholm hackar betänkligt. Men riktigt så illa ställt - som motionären vill göra gällande - är det dock inte. Stockholm kommer inte att förtvina eller dö sotsdöden. Det är Stockholm för starkt för.

Däremot pekar många kurvor åt fel håll, och har så gjort under några års tid, och det är illa både för Stockholm och för Sverige.

Men det jobbas på många håll, både inom staden och i det privata näringslivet med att få fart på tillväxten.

Stockholms stads Småföretagsdelegation har t ex bildat en tillväxtgrupp som i skrivande stund arbetar med ett dokument som ska innehålla ett antal åtgärder som syftar att få i gång hjulen i Stockholm. I arbetet medverkar bl a Svenskt Näringsliv, Företagarna, Handelskammaren, Hantverksföreningen och ett par företag.

Staden lever inte heller i en isolerad värld. Det förs kontinuerligt samtal med aktörer såsom landstinget, länets övriga kommuner och regering och riksdag. Och med dessa aktörer sker även olika typer av samarbeten. Tillväxtavtalet – som leds av länsstyrelsen – är exempelvis ett sådant samarbete. Regeringen har också tillsatt en speciell arbetsgrupp – Stockholmsberedningen – som ska finna lösningar på infrastrukturproblematiken i och kring Stockholm.

Samarbetsformer finns, men de kan säkert utvecklas och förbättras. Vad gäller utjämningsystemet hoppas kontoret att stadens uppvaktningar av statsmakten kan leda till att systemet anpassas så att det bättre passar Stockholm än dagens. Det nuvarande systemet och dess förslagna förändringar är inte bra för Stockholm.

Stadsbyggnadsnämnden beslutade den 27 november 2003 i enlighet med följande.

Stadsbyggnadsnämnden beslutade att som svar på remissen överlämna och återropa kontorets utlåtande.

Reservation anfördes av vice ordföranden *Lotta Edholm* (fp) och *David Wästberg* (fp), som hänvisade till Edholms yrkande enligt följande.

Att stadsbyggnadsnämnden i huvudsak bifaller förvaltningens förslag, samt därutöver anför följande:

Det blir alltmer tydligt att Stockholm måste samla sig till en gemensam strategi för att värna Stockholms intressen. En kriskommission med representanter för kommuner, näringsliv och organisationer bör tillsättas med uppdrag att med gemensamma krafter få fart på Stockholms tillväxt.

En väl fungerande infrastruktur och ett kraftfullt bostadsbyggande är centrala delar för att öka tillväxten i regionen. Tyvärr ser vi politisk handlingsförlamning på båda dessa områden. Den politiska ledningen tar inga initiativ för att påverka statsmakterna att ge Stockholmsregionen dess rättmätiga andel av infrastruktursatsningarna. Plötsligt ska vi, enligt biträdande finansminister Lövdén, vara tacksamma för att regionen får tillbaka de biltullar som stockholmarna tvingas betala! Några besked om den, för hela landet, livsviktiga Citytunnelns finansiering finns inte. Planeringen håller därmed på att gå i stå.

Det är också uppenbart att målet om 20 000 nya lägenheter i Stockholm inte kommer att uppfyllas. För att detta mål skall kunna uppnås krävs att 5 000 lägenheter färdigställs under vart och ett av åren. Med dagens takt kommer det att ta ett kvarts sekel att färdigställa 20 000 nya lägenheter. Ett viktigt skäl att stadens politiska ledning inte prioriterar helt vanligt byggande utan istället slösar bort stadens resurser, både i form av pengar och arbetskraft, på att bygga monument över sig själv. Hanteringen av Skattekrapan talar sitt tydliga språk.

Reservation anfördes av *Mats G. Nilsson* (m), *Joakim Larsson* (m) och *Ingvar Snees* (m), som hänvisade till Nilssons yrkande enligt följande.

Att stadsbyggnadsnämnden i huvudsak bifaller kontorets förslag, samt därutöver anför:

Det är sorgligt att majoriteten inte vidtar åtgärder för att komma tillrätta med de stora utmaningar som Stockholm idag står inför. Den brist på fokus som präglar majoritetens politik har i mångt och mycket skapat den situation vi idag står inför. Den misslyckade bostadspolitiken där nybyggandet i stort sett avstannat visar att majoriteten inte kan hantera den bostadsbrist som fortfarande är verklighet i huvudstaden. Trots att majoriteten lovat att bygga 20 000 nya bostäder under mandatperioden har enbart 845 bostadsbyggen kommit igång till och med september. Det innebär att vi redan nu kan se att man inte kommer att kunna leva upp till det löftet heller.

Politiken på bostadsområdet som nu bedrivs i Stockholm riskerar att långsiktigt skada huvudstadens möjligheter till långsiktig utveckling och tillväxt. Vi kan redan

idag konstatera att staden sjunkit långt ner i tillväxtligan, att köpkraften bland medborgarna är dålig samt att många övervägar att flytta. I det läget behövs en politik som inte ytterligare förvärrar situationen och driver människor härifrån. I ett läge där tillväxten är låg, köpkraften dålig och skattetrycket högt står staden inför stora utmaningar och problem. Det skatteutjämningsystem som årligen dränerar Stockholm på 16 miljarder kronor gör att utmaningarna blir extra stora.

Det avstannade bostadsbyggandet i Stockholm måste komma igång igen. En viktig åtgärd för att uppnå ökning av bostadsbyggandet är att påskynda framtagandet av detaljplaner. Genom en förenkling av plan- och bygglagens praktiska tillämpning kan planprocessen effektiviseras utan att medborgarinflytandet minskas. Arbetsmetoder måste tas fram så att miljö-, tillgänglighets- och näringslivsaspekter bevakas. Ambitionen bör vara att på sikt halvera tiden från start till färdig detaljplan.

När det gäller satsningarna på infrastruktur är dessvärre situationen lika allvarlig. Trots att Stockholm vuxit kraftfullt de senaste åren har inte satsningarna på transportinfrastrukturen följt med. Av Sveriges befolkning bor 20 procent i stockholmsregionen – ändå får vi bara tillbaka nio procent av statens anslag för vägsatsningar.

Det är beklämmande att majoriteten inte agerar mer kraftfullt när det gäller att säkra transportinfrastrukturen i Stockholm. Återinförandet av de medeltida tullarna runt huvudstaden kommer dessutom att ytterligare öka problemen och hotar dessutom tillväxten.

Om biltullar forceras fram i Stockholm innebär det att man bokstavligen monterar upp barriärer mellan olika delar av staden. De norra delarna av staden beskärs från de södra och integrationen mellan olika delar av regionen försvåras eller uteblir. För en vanlig familj kan biltullarna innebära att mer än 10 000 kronor, av redan skattade pengar, försvinner från hushållskassan. Det leder till minskad köpkraft för stockholmarna i ett läge där tillväxten redan är svag. Långsiktigt innebär detta ett hot mot Stockholms långsiktiga tillväxt och utveckling.

Att biltullarna leder till stora problem för näringslivet i regionen är också uppenbart. När trängseln ökar utanför tullarna, transporter blir färre och köpkraften mindre påverkar detta givetvis även sysselsättning och tillväxt. I den opinionsundersökning som SKOP genomförde tidigare i år säger fler än två tredjedelar av företagarna i Stockholm att biltullarna kommer att påverka verksamheten negativt. Särskilt negativa är naturligtvis företagarna i Stockholms innerstad och enbart 5 % av företagarna tror att biltullarna skulle få positiva konsekvenser för deras företag.

Det framgår vidare av SKOP-undersökningen att fyra av tio stockholmare skulle handla mindre i innerstaden om biltullarna realiserades. I rena siffror kan det handla om att detaljhandeln får hantera en nedgång i försäljningen i miljardklassen. I en tid när Stockholms tillväxt släpar efter och skatteutjämningsystemet sätter extra hård press på staden vore det givetvis direkt oansvarigt att genom biltullar ytterligare försvåra förutsättningarna för tillväxt.

Konsekvenserna av socialdemokraternas tillväxtfientliga politik är tydliga och beklagliga.

Stockholm har visserligen drabbats av nedgången i finans-, IT- och telekombranscherna, men situationen förvärras genom en hemmabyggt lågkonjunktur. Skattechocken, biltullarna, tomträttsavgälderna och skatteutjämningen skapar sammantaget en situation som långsiktigt är förödande för Stockholm. Skall vi lyckas vända detta krävs en helt ny politik, inte bara en ny kommission.

I ett första skede kan följande saker göras för att vända den negativa utveckling Stockholm idag står inför:

- Ta tillbaka skattechocken och sänk skatten för att få fler i arbete och minska socialbidragsberoendet.
- Få igång bostadsbyggandet som fullständigt har upphört under det senaste året. I september påbörjades bara 15 nya lägenheter i Stockholms stad.
- Påverka regeringen att förändra skatteutjämningen. Varje år tar den socialdemokratiska regeringen 16 miljarder från stockholmsregionen.
- Skrota planerna på biltullar som ytterligare kommer strypa tillväxten i regionen.
- Bygga en ringled runt Stockholm så att regionen kan utvecklas.
- Förenkla reglerna för företagande i Stockholm

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden *Py Börjeson (s)*, *Conny Nilsson (s)*, *Rolf Lindell (s)*, *Jan Qvarsell (s)*, *Rafeda Malki (s)*, *Ewa Törngren (v)* och *Cecilia Obermüller (mp)* enligt följande.

Det är glädjande att motionärerna inser vikten av bostadsbyggande för att öka tillväxten. Majoriteten kan konstatera att antalet lägenheter i startpromemorior redan antagna av nämnden vida överstiger vad den borgerliga majoriteten åstadkom under sitt bästa år.

Majoriteten vill dock påpeka att det inte enbart är dyra bostadsrätter som ökar tillväxten i Stockholm. Vi måste satsa på ett brett boende. Nu finns det osålda, dyra bostadsrätter i Stockholm. Låt oss istället satsa på bostäder som alla kan efterfråga. Vi har ställt krav på de allmännyttiga bostadsföretagen att bygga billiga hyresrätter och det är glädjande när vi ser att målen är på god väg att uppfyllas.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 13 november 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Sammanfattning

Mot bakgrund av Stockholms tapp i tillväxtligan föreslås bl a att staden tillsätter en kommission som skall arbeta för ökad tillväxt genom infrastruktursatsningar och bostadsbyggande, samt att staden uppvakter regeringen för att förändra skatteutjämnings-systemet.

Fler bostäder och bättre infrastruktur är avgörande för Stockholms framtida tillväxt och motionärernas förslag att intensifiera arbetet med dessa frågor är vällovligt. Under

Stadsledningskontorets ledning har ett omfattande förvaltningsövergripande arbete igångsatts kring flera av de frågor motionen berör. Framgången i detta arbete torde inte i första hand bero på organisationsformen, utan på stadens förmåga att utnyttja de medel staden själv förfogar över inom detta fält, samt på styrkan i stadens argument gentemot staten i de aktuella frågorna och förmågan att få gehör för dem. I den förstnämnda frågan är som ovan beskrivits mycket på gång, i den sistnämnda är osäkerheten tyvärr alltför betydande.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande

Kontoret delar motionärernas oro över den kraftigt minskade tillväxten i Stockholmsregionen. En utveckling som, mot bakgrund av huvudstadens roll som tillväxtmotor, riskerar att på sikt få stor inverkan även på resten av landet.

Det är ett välkänt faktum att investeringar i bl a bostäder och infrastruktur har stor betydelse, både för att stimulera ekonomin i en lågkonjunktur och för att bädda för en än högre tillväxt under den följande högkonjunkturen. Staden har också under innevarande lågkonjunktur haft den uttalade målsättningen att hålla investeringar i bostäder och infrastruktur uppe. Dels genom betydande egna investeringar, dels genom att påverka staten att öka sina satsningar i Stockholmsregionen.

Bostadsbyggande

Sedan Översiktsplan 99 antogs har stadens mål för årligt bostadsbyggande successivt ökat från 2 000 till 5 000 lgh per år. Planberedskapen har därför höjts i motsvarande grad och redan under 2003 väntas planer för över 4 000 nya lgh kunna antas.

Den rådande lågkonjunkturen har dock lett till att bostadsrättsbyggandet rasat under innevarande år. Samtidigt har det sedan länge låga hyresrättsbyggandet inte förmått att på kort sikt fylla detta bortfall. Resultatet är att endast knappt 1 000 lgh påbörjats hittills under 2003.

Stadens planering inriktas nu på en större andel hyresrättsbyggande, vilket torde kunna möta stor efterfrågan, till rätt hyresnivåer. Såväl offentliga som privata aktörer arbetar idag för lägre byggkostnader. Flera exempel under projektering visar att detta nu börjar ge resultat, vilket bådär gott för en ökad hyresrättsproduktion.

En avgörande fråga är om staden förmår matcha planeringen med byggherrarnas önskemål, så att färdiga planer också resulterar i påbörjade byggen. Under Stadsledningskontorets ledning pågår därför ett omfattande förvaltningsövergripande arbete för att stämma av stadens bostadsplanering med byggherrarnas planer och önskemål. Målet är att uppnå bästa möjliga överensstämmelse för att nedbringa antalet ej igångsatta projekt.

Inom ramen för samma förvaltningsövergripande arbete sker inventeringar av ny byggbar mark inom staden, konflikter mellan bostadsbyggande och kommunalteknik och energiförsörjning studeras, möjligheterna till markanvisningstävlan med hyres- och/eller produktionskostandstak undersöks etc. Allt i samarbete med ett stort antal aktörer inom och utom staden.

Ett resultat av detta arbete är, förutom ett ökat hyresrättsbyggande, en ökad satsning på mindre projekt ute i stadsdelarna, vid sidan av de stora stadsutvecklingsområdena. Dessas dominans i dagens nyproduktionsutbud har visat sig vara ett problem.

Samtidigt måste arbetet med att påverka statsmakterna i rätt riktning fortsätta. Staden har vid flera tillfällen påtalat bristen på förståelse för Stockholms specifika situation vid utformandet av ny lagstiftning, nya stödformer etc.

Infrastruktur

Sedan Dennisöverenskommelsen bröts har Stockholmsregionen saknat en långsiktig plan för sin nödvändiga infrastrukturutbyggnad. Idag finns i stort en samsyn kring de mest angelägna projekten, men till skillnad från fallet med Dennisöverenskommelsen saknas fungerande finansiering till flera av dessa.

F n pågår färdigställandet av Södra länken med invigning under nästa höst. Om aktuell planering håller påbörjas sent omsider byggandet av Norra länken och Citybanan/Mälartunneln kring årsskiftet 2005-06, med färdigställande 2011-12. Tidplanen för Tvärbanans angelägna förlängning i norr och söder är i dagsläget mycket osäker, bl a pga landstingets ekonomiska problem. För den s k Förbifart Stockholm diskuteras igångsättning 2013, med invigning kring 2020.

Listan med försenade och osäkra projekt kan dessvärre göras lång. Samtidigt tyder prognoserna på att trafikarbetet i Stockholmsregionen ökar med ca 40 % redan under de närmaste 15 åren. Dagens konjunkturbetingade trafikminskning är sannolikt högst tillfällig.

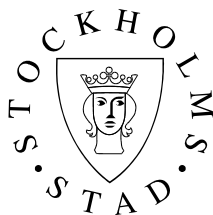
Genom Stadsledningskontoret förhandlar staden idag med staten om finansieringen av några av de mest näralliggande infrastrukturprojekten, samt om utformningen av trängselavgiftsförsöket. Mot bakgrund av ovanstående redovisning är det dock helt nödvändigt att även den långsiktiga diskussionen om regionens andel av de statliga väg- och spåranslagen förs vidare med självklar utgångspunkt att regionen ges medel i proportion till dess andel av landets befolkning etc.

Men även om finansieringsfrågan löses, kvarstår det faktum att invigningen av flertalet större väg- och kollektivtrafikprojekt ligger 10-20 år fram i tiden. Innan dess kan staden ha ökat med 50 000-100 000 invånare och regionen med det dubbla, utan nämnvärt ökad kapacitet för väg- eller kollektivtrafik. Mot bakgrund av ovanstående trafikprognos, är frågan hur detta skall hanteras central ur tillväxtperspektiv, såväl gentemot staten, som inom staden och re-gionen.

Bostadsbyggnads- och infrastrukturkommission

Som inledningsvis sagts delar kontoret helt motionärernas åsikt om bostadsbyggandets och infrastrukturens stora betydelse för tillväxten. De uppgifter motionärerna vill ge den föreslagna kommissionen inom detta område åvilar idag till stor del Stadsledningskontoret och arbetet är, som ovan redovisats, i flera avseenden redan inlett i nära samverkan med både offentliga och privata aktörer.

Framgången i detta arbete torde inte i första hand bero på organisationsformen, utan på stadens förmåga att utnyttja de medel staden själv förfogar över inom detta fält, samt på styrkan i stadens argument gentemot staten i de aktuella frågorna och förmågan att få gehör för dem. I den förstnämnda frågan är som ovan beskrivits mycket på gång, i den sistnämnda är osäkerheten tyvärr alltfjämt betydande.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2003:28

2003:28

Motion av Jan Björklund m.fl. (fp) om ökad tillväxt genom infrastruktursatsningar och bostadsbyggnad

Stoppa Stockholms ras i välståndsligan

Stockholm har gått in i väggen. Enligt tidningen Affärsvärlden har Stockholm fallit från första plats i tillväxtligan till 69:e plats på två år. I huvudstaden håller ljusen på att släckas.

Tillståndet i Stockholm bör inte förvåna någon. De stockholmsfientliga krafterna i regering och riksdag har nu lyckats i sitt uppsåt; att försämra villkoren så mycket för Stockholm att det till slut får som resultat att tillväxten här avstannar helt. Brist på infrastruktursatsningar, skatteutjämningsystem och biltullar är bara några exempel på denna stockholmsfientlighet.

Nu måste Stockholm slå tillbaka. Vi kan inte stillatigande låta Stockholm dö sotdöden. Vi måste agera. Det är dags att staden tillsätter en kriskommision för tillväxt och utveckling. Kommissionen bör vara brett sammansatt med representanter från kommunen, näringsliv och organisationer. Också de statliga myndigheter som arbetar med frågor som berör regionen, t ex Vägverket och Banverket, bör bjudas in. Alla goda krafter för ett Stockholm präglat av framtidstro och tillväxt måste tas tillvara.

För ökad tillväxt måste arbetet intensifieras på flera punkter. Det gäller bland annat att:

- bygga fler bostäder,
- bygga kringfartsleder,
- stoppa Billströms biltullar,
- förändra skatteutjämningsystemet,

avveckla de kommunala bolagen.

Mot bakgrund av ovanstående yrkar vi att

1. staden tillsätter en kommission som ska arbeta för ökad tillväxt genom infrastruktursatsningar och bostadsbyggande
2. staden uppvaktrar regeringen för att få till stånd en förändring i utjämningsystemet.

Stockholm den 20 oktober 2003

Jan Björklund

Lotta Edholm

Ulf Fridebäck

Madeleine Sjöstedt